

Психолого-педагогічні аспекти впливу ситуації успіху на формування мотивації до навчання майбутніх соціальних працівників у процесі інтерактивного навчання Кримчак Л. Ю.	139
Структурні компоненти професійної рефлексії майбутніх диспетчерів управління повітряним рухом Лопатюк О. В.	142
Лідерство вищої освіти: досвід Великої Британії Модестова Т. В.	145
Дослідження духовних цінностей підлітків – вихованців закладів інтернатного типу Парасей-Гочер А. О.	148
Fundamentalization of education as a contemporary pedagogical problem in the context of S. Honcharenko's views Samko A. M.	151
До питання професійного становлення фахівців Саркісова О. М.	155
Психоекономічна депривація людей сучасного суспільства Терлецька Ю. М.	158
Особливості особистісної здійсненності жінок і чоловіків 40-60 років Штепа О. С.	161

SOCIAL COMMUNICATIONS: TOOLS, TECHNOLOGY AND PRACTICE

Використання метода аналізу ієрархій для моделювання складних політичних процесів Королюк Н. О.	165
Технології фреймінгу і патріархатна ідеологія в українській пресі 1920-1930-х років Хамедова О. А.	168
Зміна комунікаційної моделі діяльності університетських бібліотек як гарантія посилення ефективності освітнього процесу в закладах вищої освіти України Шумський О. І.	171

DEVELOPMENT FACTORS OF PHILOLOGICAL SCIENCES

ОНІМ як основа фігури порівняння у мас-медійній літературній критиці Борисович О. В.	175
--	-----

Другорядні функції вторинних номінацій кількості у публіцистичному дискурсі Ниченко А. В.	178
Символічна зображальна функція кольоративів у поезії XX століття Куликів Т. В., Деркач В. В.	181
Вивчення творчості Івана Низового в контексті патріотичного виховання Манько А. М.	185
Асоціативне поле концепту ДОНБАС Навлушенко О. А.	188
Порівняння як засіб пізнання Прогинікіна Я. М.	192
«Інтекстові» жанри в літературі Філа М. В.	195
CONTEMPORARY CULTUROLOGY: TRENDS AND DEVELOPMENT PRIORITIES	
Категорії фемінності та маскулінності як складові гендерних стереотипів крізь призму сучасних арт-практик: український досвід Кушнір Л. В., Петрова І. В., Петров О. О.	199
Музичне мистецтво української діаспори у збереженні самобутності та розвитку діалогу культур Чайка В. В.	203

ТЕХНОЛОГІЇ ФРЕЙМІНГУ І ПАТРІАРХАТНА ІДЕОЛОГІЯ В УКРАЇНСЬКІЙ ПРЕСІ 1920-1930-Х РОКІВ

Хамедова О. А.

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української літератури і компаративістики
Інституту філології
Київський університет імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна

Суспільно-політичний контекст визначав контент української преси міжвоєнного періоду, яка розвивалася в умовах окупації України різними державами: СРСР, Польщею, Румунією, Чехословаччиною. Українська преса 1920-1930-х років – різновекторна за своїм ідеологічним спрямуванням. Проте проблемам жіночої емансипації приділялася значна увага в часописах всіх частин України, хоч і з відмінними ідейними акцентами. Важливим є питання щодо журналістських технологій конструювання новітнього соціального феномену – безпосередньої участі жіноцтва у громадській та професійній сфері. Серед сучасних методів досліджень доволі популярний та ефективний рамковий або фреймінговий аналіз тексту. Філософія Дж. Батлера фреймів (англ. frame – каркас, структура, рамка) називає «набір концептів і теоретичних підходів до того, як індивіди, групи та суспільства організовують, сприймають та описують реальність» [1, с. 8]. На її думку, «практика фреймінгу (англ. framing – спорудження, конструювання, обрамлення) передбачає соціальне конструювання соціального феномену за допомогою медіа, політичних або соціальних рухів, політичних лідерів або інших агентів та організацій» [1, с. 8]. Саме фреймінговий аналіз дозволяє виявити специфіку інтерпретації події або явища журналістом, його акценти, тобто т.зв. «рамки», які він накладає на певну історію, щоб ефективно впливати на громадську думку або маніпулювати нею. Це можна проілюструвати на кількох подібних за тематикою і жанровою специфікою текстах.

Замітка «Родинні нещастя», вміщена у львівській популярній газеті «Новий Час» (№9 (767) 27 січня 1930 р.), містить два повідомлення про надзвичайні події в одній родині – божевілья доньки і смерть батька [4]. Причиною цієї нещастя є заборона батька на навчання дорослої доньки. Тема, обрана журналістом, була справді актуальною, адже галицькі дівчата вже здобули юридичне право на навчання у вишій школі, але на практиці не всі його могли реалізувати. Проте прикметно, як автор інтерпретує ці події. Спочатку стисло, двома рядками, розповідається про те, що дівчина хотіла вчитися, але батьком їй заборонив, через що вона збожеволіла. Жодних оцінок діям батька не дається і коментарів щодо переживань дівчини теж. Далі фокус уваги зміщується на винування трагедії, батька, причому друга частина – про каліцтво і смерть батька – є набагато більшою. Автор детально розповідає, як батько

повів збожеволілу доньку до лікарні, однак через власну необережність потрапив під потяг, залишився калікою, і, зрештою, помер. Рамки у цій історії зміщено – і рішення деспотичного батька вже не викликало у публіки осуду, бо батько став жертвою доньки та її забаганки навчатися. Автор вміло маніпулював думкою галицькою читацькою публіки, адже навряд чи хтось буде співчувати дівчині, поведінка якої стала причиною смерті батька. Патріархатні рамки істотно змінили акценти і кардинально вплинули на інтерпретацію подій: винною залишилась дівчина, а не батько та його заборона. У даному випадку можна говорити, що через авторські рамки, відбулося «звуження реальності» [1, с. 12]. Журналіст вдається до практики фреймінгу, мабуть, і через власні переконання, але більшою мірою через бажання висвітлити події відповідно до горизонту очікувань власних читачів. Очевидно, що таке рішення батька навряд чи було б схвалене галицькою публікою, для якої навчання дівчат на початку 1930-х років вже було звичною справою. Тому треба було вдатися до «виправдального» маневру щодо батька. Водночас патріархатна ідеологія пронизувала і живила громадянську міфологію українського суспільства того часу. Перше повідомлення про заборону батька деконструвало патріархальний міф про гармонійний світ, керований непорушним і законним (навіть попри його несправедливість) словом Деміурга-батька. Тому журналіст вдався до реконструкції цього міфу у другій частині. Суспільна свідомість у межах патріархатного міфу за чоловіками закріплює раціональну сферу, а жінкам залишає несвідому, ірраціональну. Звернемо увагу, що головний персонаж цієї історії – дівчина – буквально втілює хаос через свій божевільний стан. Таким чином була збережена ієрархія, закріплена патріархатними нормами, а галицька публіка була позбавлена можливості порефлексувати над проблемою права жінок на освіту.

Зазначимо, що технологію фреймінгу задля гендерного конструювання використовували також журналісти інших частин України. Популярна буковинська газета «Час» (видавалася упродовж 1928-1940 років у Чернівцях) приділяла значну увагу питанню жіночої рівноправності: про це свідчать рубрики «Жіночі Вісті» і «Жіноче Діло», в яких повідомлялося про діяльність багатьох міжнародних та українських жіночих організацій, щоденну громадську роботу українок. Проте відгомін патріархатної ідеології відчутний у багатьох публікаціях, навіть тих, які присвячувалися видатним жінкам. Так, у замітці «Жінка дипломатом» («Час» 22 квітня 1933 р.) повідомлялося про першу жінку, американку Рут Бріен, яка отримала призначення в дипломатичній місії США. Цей факт настільки вразив журналіста, що він двічі у невеликій замітці підкреслив кардинальні зміни у суспільному становищі жінки: «емансипація жінок дійшла в наших часах дуже далеко... Займають жінки вже всякі посади, що їх дотепер займали лише чоловіки. Звершилася жіноча рівноправність...» [2, с. 4] При цьому автор одразу наголосив, що вона є донькою колишнього державного секретаря. У межах патріархатної ідеології, ідентифікація дівчини відбувається через її батька, а жінки – через чоловіка. Журналіст вдається до

фреймування, коли «вибирає певні аспекти реальності і робить їх помітними у комунікативному тексті, популяризує таким чином певне визначення проблеми, інтерпретацію її причин» [3, с. 52]. Адже він пояснив читачеві причину стрімкої професійної кар'єри жінки через приналежність її батька до політичної еліти і жодного слова не сказав про особисті досягнення жінки, які стали основою її призначення.

Аналогічний приклад можна знайти і в українській радянській пресі того періоду, зокрема, в журналі «Глобус», в якому в політичній рубриці інколи повідомлялося про прогресивних діячок міжнародного жіночого руху. Так, у часописі (1927 рік, № 1) вміщено замітку «Сучасна єгипетська жінка» про видатну жінку Єгипту, Чаріоні. Про неї сказано зовсім небагато: вона – журналістка, активістка жіночого руху, а також руху за визволення Єгипту. Фактично портрет, який випромінює розум, інтелігентність і водночас внутрішню енергію цієї непересічної жінки, доповнює уявлення про неї і формує позитивну думку у читачів журналу. При цьому очевидним стає те, що жінка характеризується у межах патріархального дискурсу, оскільки журналіст спершу пише про те, що вона є дружиною Чаріоні-паші, а вже потім перераховує її особисті професійні і громадські досягнення [5, с. 10].

Отже, застосовуючи фреймінговий аналіз до журналістського тексту з феміністичною риторикою можна виявити наявність «рамок» панівної (патріархальної) ідеології. Компоненти «рамок» (наголос на батькові або чоловічій діячці, замовчування її особистого внеску або відведення йому другорядної ролі) були непомітні для читачської (як галицької, буковинської, так і радянської східноукраїнської) аудиторії, бо збігалися з усталеним суспільним дискурсом. Таким чином, у тексті з феміністичною риторикою були приховані патріархатні штампи.

Література:

1. Батлер Дж. Фрейми війни. Чий життєвий оплакують? Київ, 2016. 276 с.
2. Жінка дипломатом. *Час*. 1933. 22 квітня. Ч.1296. С.4
3. Entman R., Framing: Towards a Clarification of Fractured Paradigm. *Journal of Communication*. 1993. Vol. 43 (4). P. 52-58.
4. Родинні нещастя. *Новий Час*. 1930. 27 січня. № 9 (767). С.7
5. Сучасна єгипетська жінка. *Глобус*. 1927. № 1. С.10

ЗМІНА КОМУНІКАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ДІЯЛЬНОСТІ УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ БІБЛІОТЕК ЯК ГАРАНТІЯ ПОСИЛЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Шумський О. І.

аспірант

Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв
м. Київ, Україна

Ключовим питанням освіти та науки в Україні, за нашим переконанням, є сильне послаблення ефективності освітнього процесу, що в університетах складається з двох основних векторів діяльності: розвитку науки та розвитку освітніх технологій. Університетська бібліотека, яка по природі покликана підтримувати навчально-виховний та науково-дослідницький процеси, одним із найефективніших рішень вбачає формування нової комунікаційної моделі діяльності (НКМД) як всередині закладу вищої освіти (ЗВО) так і за його межами. Адже комунікаційна проблема університетських бібліотек полягає в тому, що вони втрачають своє посередництво. Тобто в сучасних соціокомунікаційних умовах через Інтернет автор може напряму комунікувати з читачем (обминаючи традиційного посередника – бібліотеку).

Основними компонентами ефективної бібліотечної комунікації наразі можуть бути так звані ЗН: нові засоби комунікації (канали), бібліотечно-інформаційні фахівці нового типу (що включає революцію в системі підготовки молодих спеціалістів та післядипломне навчання досвідчених співробітників) та нові користувачі (в контексті розуміння, знання, навичок та умінь, які бібліотекарі здатні їм передати).

Нові засоби комунікації – це прожитковий мінімум для сучасної університетської бібліотеки. Володіння новими каналами взаємодії забезпечує доступ до світового простору наукової та навчальної інформації, дешево та оперативну комунікацію. Така орієнтація є базовою вимогою часу і не може бути проігнорована [7].

Очевидно, що розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) став фоном зображення всіх соціальних комунікацій, що здійснюються в інформаційному суспільстві сьогодні. Не виняток і сфера вищої освіти, де університетські бібліотеки виступають так званими «main points». ІКТ з кінця ХХ ст. сформували цифрову площину їхньої діяльності. Тому всі сучасні обміни відбуваються саме там [2].

Особливо цінним вважається науковий обмін. Є впевненість у тому, що саме науковий обмін позитивно вплине і на навчальний процес ЗВО. У зв'язку з цим спостерігаємо пожвавлення професійної спільноти в напрямку оволодіння сучасними комунікаційними каналами передачі наукової інформації. Це